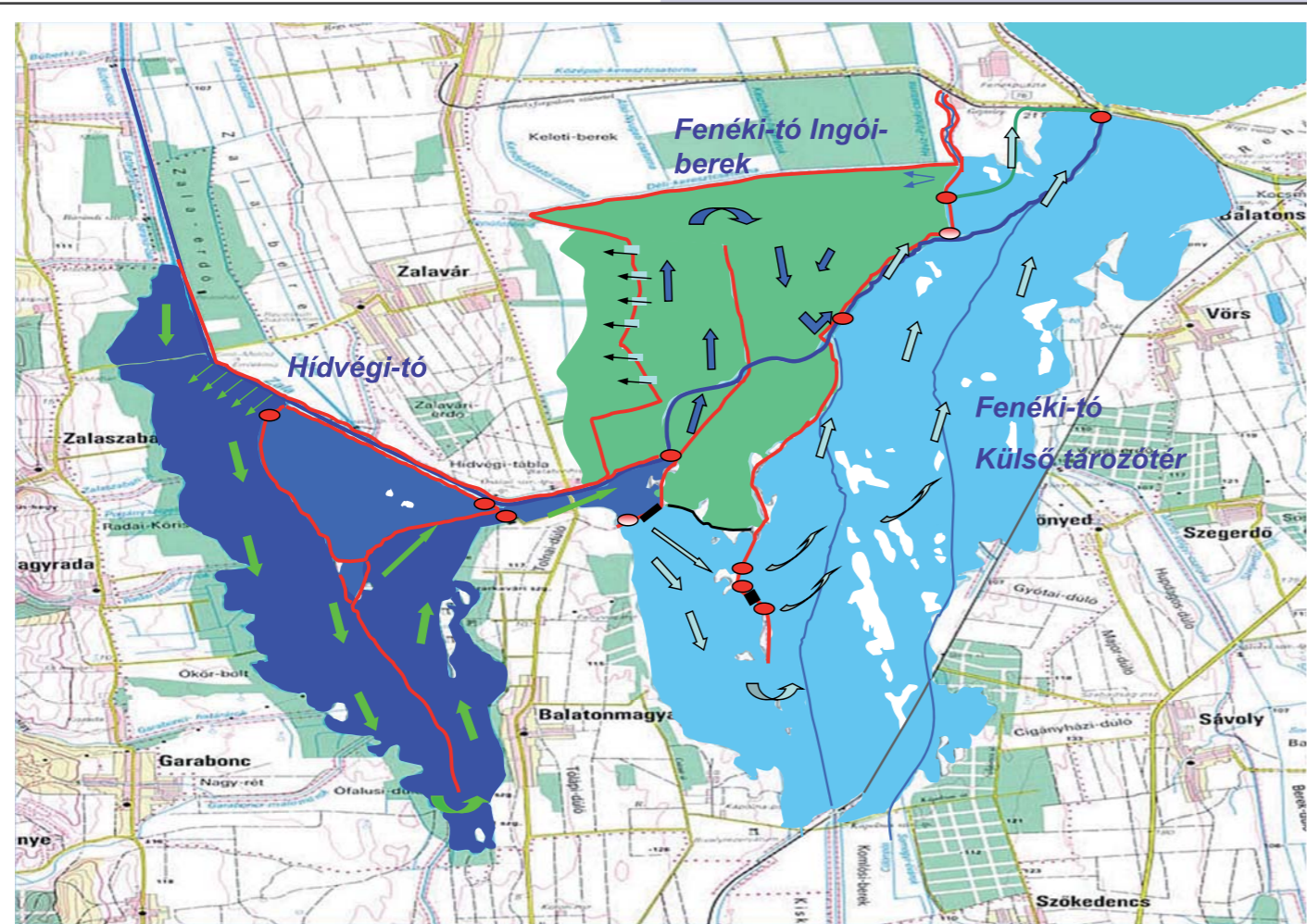

KIS-BALATON VÍZVÉDELMI RENDSZER II. ÜTEM

Megvalósuló változat

Várt eredmények

A projekt eredményeként a Kis-Balaton Vízvédelmi rendszer maximális hatékonysággal működhet, a Balatonba a lehetőség szerinti legjobb minőségű víz kerülhet. Mindemellett a Kis-Balaton mint kiemelkedő természetvédelmi jelentőségű élő rendszer ökológiai vízigényének biztosítása szintén megoldható a folyamatosan mért adatok figyelemmel kíséréseivel. A Kis-Balatonban jelenleg zajló vagy előre nem látható természetvédelmi és ökológiai szempontból kedvezőtlen folyamatok módosíthatóak, illetve visszafordíthatóak lesznek. A rendszer lehetővé teszi, hogy egyszerre érvényesüljenek vízvédelmi és természetvédelmi célok: javuljon tovább a Balaton vízminősége, legyen biztonságos a környező települések ár-és belvízvédelme, s ezzel egyidőben őrizzük meg a Kis-Balaton természeti értékeit.

További információ:

www.kisbalatonprojekt.hu

Ügyfélszolgálati iroda:

Kis-Balaton Ház, Zalavár, Kis-Balaton Ház

Nyitva tartás:

Keddőtől - vasárnapig: 9-12 óráig, 13-18 óráig

Információs zöld-szám: 06-80-630-051

Hétköznap 9-13 óráig.

Kiadja:

Országos Vízügyi Főigazgatóság
(1015 Budapest, Márvány u. 1/c.)

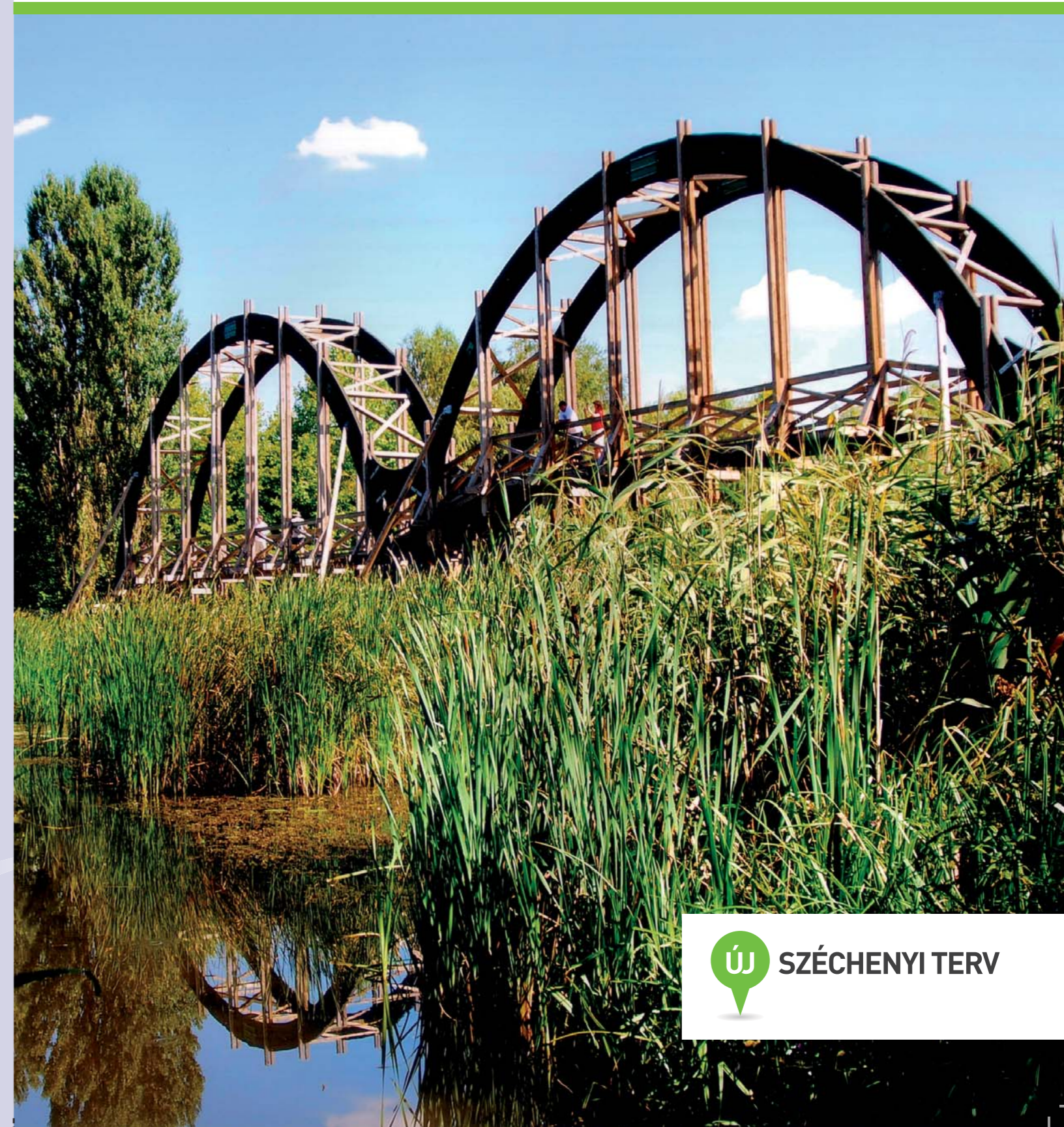
Felelős kiadó:

Molnár Béla főigazgató

Szerkesztés, nyomdai kivitelezés:

MAHIR-MonDay konzorcium

Címlap fotó: Ábel Tamás

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Kis-Balaton Projekt

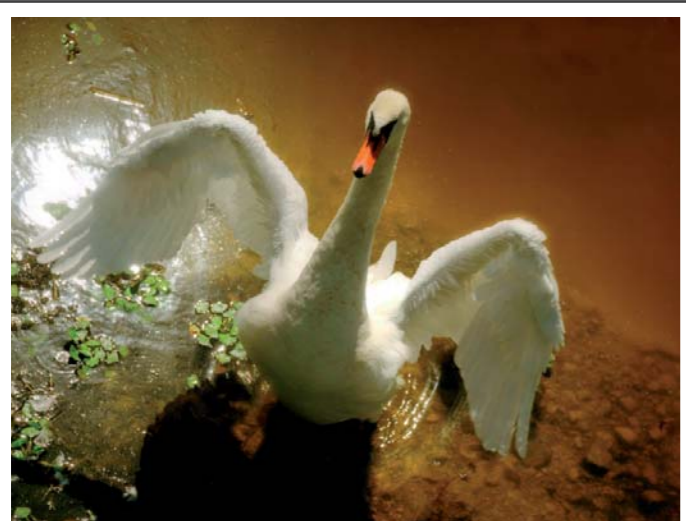

Előzmények

A Balaton egy igen érzékeny természeti képződmény, uni-kális, fenékig felkeveredő, sekély tó, mely érzékenyen reagál környezetének változására, és amely jelentős kihatással van a környező települések társadalmi, gazdasági helyzetére is. Amikor 1974-ben és 1982-ben a tó nyugati részén romlott a vízminőség, majd 1994-ben a Balaton egésze kedvezőtlen, ún. hipertróf állapotba került, Önök közül bizonyára többen is megélték azt az időszakot, amikor a Balaton vize kevésbé volt alkalmas a fürdőzésre, elmaradtak a belföldi és külföldi turisták, a Balaton környéki vállalkozások forgalma visszaesett.

A legsúlyosabb helyzet a Keszthelyi-öbölben alakult ki, ahol az algák számára könnyen hozzáférhető növényi tápanyagok nagy mennyisége miatt átalakult a tó ökoszisztémája, a hínárnövényzet teljesen visszaszorult, és az algák domináltak. Ezeknek a nemkívánatos jelenségeknek a visszaszorítására a tó turisztikai célú további felhasználhatósága érdekében számos komplex tervet készítettek az 1970-es évek közepétől kezdődően. A Kis-Balaton Víztisztítási Rendszer (KBVR), mint a Balatonba érkező víz előszűrője megépítésének gondolata először a 70-es években merült fel. Az eredeti tervek szerint fő feladata a Zala folyóból a Balatonba jutó tápanyagterhelés csökkentése volt egy átfolyós rendszerű tározó segítségével, ahol a víz 60, illetve 90 nap után jut a Balatonba.

A Felső Tározó (Hídvégi-tó) 1985 tavaszán kezdett üzemelni, valamint ideiglenesen, kísérleti jelleggel a 90-es évek elején elárasztásra került egy 16 négyzetkilométernyi terület (Ingói-berek). A kiépült rendszer működését mérésekkel, az eredmények értékelésével folyamatosan figyelemmel kísérték. 1995 és 2004 között szakértők vizsgálták a Víztisztítási Rendszer és az ideiglenesen elárasztott Ingói-berek működését. A jelentések elemzése során az illetékes vízügyi, természetvédelmi és környezetvédelmi szakemberek egyet-

kép: Bánhegyesy Antal

értettek abban, hogy a Zala vízgyűjtő területén észlelhető, csökkenő mértékű szennyezések ellenére is szükség van a Víztisztítási Rendszer továbbfejlesztésére, ugyanis a rendszer hatásfoka nagymértékben függött a hidrológiai eseményekről. Nagy víznél a rendszer hatékony volt,

azonban a kis vízhozamnál negatív eredményekkel működött. A II. ütem tervezésénél egyetértés volt abban, hogy egy új, ökológiai szempontokat is figyelembe vevő elképzelésre van szükség, ahol a vízminőség-védelmi érdekek mellett a természetvédelmi szempontok is jelentős hangsúlyt kapnak.

Kis-Balaton projekt – tovább javuló vízminőség, ökológiai sokszínűség

A célok megvalósítására uniós és hazai forrásból jött létre a „Kis-Balaton Víztisztítási Rendszer II. ütem megvalósítása” című nagyprojekt, röviden Kis-Balaton projekt, amelynek előkészítésére 2007 és 2009 között került sor.

Az előkészítés során a Magyar Tudományos Akadémia és más tudományos bizottságok szakemberei által javasolt megoldások kerültek egyeztetésre. Erre az előkészítő természetvédelmi, környezetvédelmi, vízügyi és civil érdekek egyeztetésére fórumot hoztak létre, ahol szakemberek, biológusok, civil szervezetek, és önkormányzati képviselők bevonásával több évig vizsgálták azokat a lehetséges megoldási változatokat, amelyek közül végül sok szempontot mérlegelve került ki a mindenki számára elfogadható alternatíva.

A javaslatok közül az a változat bizonyult a legjobbnak, amely a leginkább alkalmas a természetes vízjárás utánzására, illetve rugalmas üzemirányítást, vízkormányzást tesz lehetővé, alkalmazkodva a mindenkori hidrológiai eseményekhez. Ez a megoldás kedvező környezeti feltételeket biztosít a vizes élőhelyeket kedvelő élőlények számára, lehetőséget ad az optimális a vízminőség-védelmi szabályozásra is.

A tervezett beavatkozások

Gyakorlatban az új rendszer úgy működik, hogy kis vízállásnál az Ingói berek kimarad a víz útból, ami a Fenéki tavon keresztül áramlásbiztosító eszközökkel kerül a Balatonba. Nagy vízhozam esetén az Ingói-berek is elárasztásra kerül, sőt a kapacitások növelése érdekében az Ingói-berek mellett futó út alatt hídmegszakítások segítségével engedik ki nyugati irányba a vizet.

A rugalmas üzemeltetéshez a régi létesítményeket kell felújítani, újakat létrehozni, hogy szabályozhatóvá váljék a víz útja, s meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy a Zala vize a tározók teljes vagy részleges megkerülésével közvetlenül a Balatonba jusson.

A Balatonba kerülő víz jó minőségének biztosításához új mérőműszereket telepítenek, amelyek gyors, megbízható és könnyen értékelhető adatokat szolgáltatnak, s ezt automatikusan továbbítják a központi információs rendszerbe.

A projekt során a Zalavári belvízöblötben élőhely-rekonstrukció valósul meg, ezáltal a térségben megnövekedhet a vizes területekhez kötődő madárfajok fészkelő és vonuló állománya.

A Zimányi- és a Vörsi-berek bevonásával létrejön egy új víztározótér, ahol időszakos vízborítottságú wet-land élőhely jöhet létre.

kép: Szalánczy Béla

Az itt élő fajok számára kedvező vízjárás megvalósítása mellett megépül két hallépcső, melyek beüzemelésének hatására a vonuló halfajok ivási időszakban képesek lesznek a vízállási viszonyoktól függetlenül feljutni a Balatonból a Kis-Balatonba, majd onnan az alsó Zala-völgybe.

Beszédes számok

A tervek szerint több mint 2000 méter meglévő töltés kerül átépítésre az előírásoknak megfelelő magasságúra, majdnem 2700 méter új töltés épül, csaknem 20 000 méter csatorna kotrása történik meg, hogy funkciójukat újra elláthassák. Emellett 3647 méter új áramlás javító csatorna épül, 20 új műtárgy létesül, és 21 régi műtárgyat újítanak fel, ezek nagyrészt zsilipek, átereszek, hidak, amelyek lehetővé teszik a víz megfelelő áramlását.

Automatikusan működtetett rendszer

Ez a beruházás 75 km² területen működő rendszert jelent, amely összehangolt ellenőrző és irányító központot igényel. A beruházás tartalmazza azokat az eszközöket, amelyek a biztonságos működtetéshez és folyamatos ellenőrzéshez szükségesek. A rendszer hatékonyságát, az előírt célok teljesülését a próbaüzemet követően Tanácsadó Testület is ellenőrzi, amelynek tagjai között a szakértők mellett önkormányzatok és civil szervezetek is helyet foglalnak. A rendszer működésének ellenőrzését a monitorozás biztosítja, amely nem csak a műszaki, de a vízkémiai és ökológiai paraméterek, a teljes ökológiai rendszer integrált monitoringját is jelenti.

Finanszírozás

A Kis-Balaton Víztisztítási Rendszer II. ütem projekt az Európai Unió támogatásával valósul meg.

A beruházás céljai kapcsolódnak a Környezeti és Energetikai Operatív Program (KEOP) „Vizeink jó kezelése” akciótervéhez. A projekt teljes tervezett összköltsége 6.147.138.996 forint, amelynek 15%-át a Magyar Állam, 85%-át az Európai Unió finanszírozza.

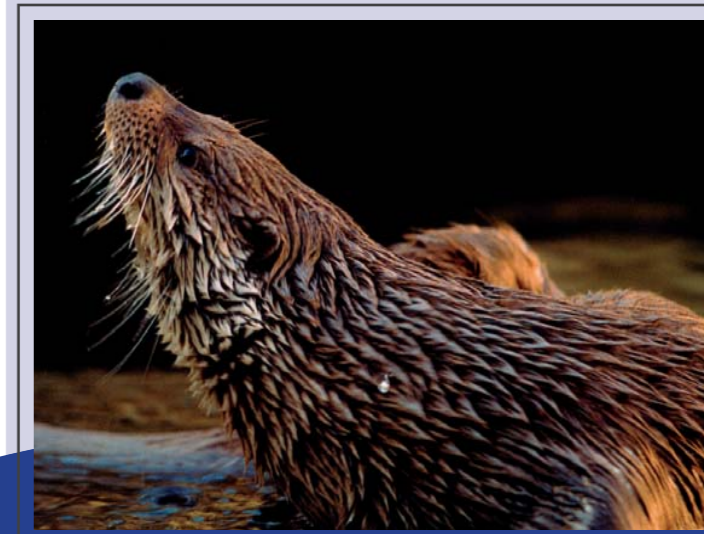
A megvalósítás időzítése, főbb állomásai

A munkaterület átadása 2012. júliusában megtörtént. A projekt már rendelkezik jogerős környezetvédelmi és vízjogi engedélyekkel, így megkezdődhetett a kiviteli tervek elkészítése. Ezzel párhuzamosan második alkalommal zajlik az ökológiai alapállapot felmérése is, hogy a rendszer működésének hatásfoka megállapítható legyen az eredeti állapot tükrében. A kivitelezés a vízügyi, környezetvédelmi, természetvédelmi szakemberek véleményének figyelembe vételével zajlik, így a kivitelezési időszakok a természetvédelmi szempontokat – pl. madarak fészkelése, halak ivása, - figyelembe veszik. Ezekben a kitüntetett időszakokban a természeti folyamatokat megzavaró tevékenység nem zajlik. A projekt leadott ütemezése alapján 2014. december 31. befejeződik a kivitelezés, s lezajlik a próbaüzem.

Folyamatos monitoring, ellenőrzés

A monitorozás során vizsgálják a rendszer működésére és szerkezetére jellemző paraméterek 3 alrendszerbe sorolhatók. A szakemberek minden esetben vizsgálják a műszaki-hidrológiai, kémiai anyagforgalmi valamint biológiai jellemzőket, az egyes alrendszerek közötti összefüggéseket. A vízmennyiség folyamatos ellenőrzése mellett kiemelt jelentőséget kap a vízminőség és ökológiai állapotminőség vizsgálatát célzó biológiai és kémiai monitoring.

A mért adatok folyamatosan összehasonlításra kerülnek a jelenlegi úgynevezett alapállapotra jellemző kiinduló adatokkal. Az alapállapot felmérése már a munkaterület-átadást követően megkezdődött. A korábbi kutatások helyszínét további mintavételi helyekkel bővítették, s összesen 9 élőlénycsoportra, közöttük a Natura 2000 jelölőfajokra és fokozottan védett fajokra irányul a kutatás. Légifotók alapján végzett részletes terepi felméréssel történik meg a digitális vegetációtérkép elkészítése, amelynek segítségével a növényvilág változását figyelemmel tudják követni.

kép: Szalánczy Béla